

1571984

О. М. ХОЛОД

COMMUNICATIONS

Зародження
ідей дослідження
соціальних комунікацій

Сучасні теорії
соціальних комунікацій
Ю. Подгурецьки й
Т. Гобана-Класа (Польща)

Соціальна комунікація
в трансцендентній теорії
Н. Палашева (Болгарія)

Ідеї розвитку соціальних
комунікацій у Лісабонській
школі (Португалія)

Вивчення
соціальних комунікацій
в університетах США

Основні положення моделі
соціальної комунікації болю
в теорії К. Крейга й
у практичній діяльності
«Nanen Centre» (Канада)

Київська школа й
Харківський осередок
досліджень соціальних
комунікацій

Специфіка аналізу
соціальних комунікацій
у теорії імутації
О. Холода

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

НАВЧАЛЬНИЙ
ПОСІБНИК

2018

Навчальний посібник присвячено вивченню різних наукових теорій і методологічних підходів у дослідженні соціальних комунікацій (соціальної комунікації).

Автор пропонує програму навчальної дисципліни «Соціальні комунікації: тенденції розвитку», теми й плани лекцій і семінарських занять, завдання для самостійної роботи, список питань для іспиту (заліку), критерії оцінювання знань студентів, рекомендує джерела для вивчення навчальної дисципліни.

Навчальний посібник має дві частини: «Розвиток соціальних комунікацій за кордоном» і «Теорія й основні тенденції розвитку соціальних комунікацій в Україні».

У першій частині розглядається процес зародження ідей дослідження соціальних комунікацій, а також концептуальні витoki вивчення соціальних комунікацій. Автор аналізує ідеї класичної соціології, теорії структурного функціоналізму, аутопоезису й інформаційного суспільства як базису зародження теорії соціальних комунікацій, теорію й ідеї соціальних комунікацій російських наукових осередків (А. Соколов, С. Давидов, В. Конецька, Ф. Шарков, Т. Дрідзе). Підлягають аналізу сучасні теорії соціальних комунікацій Ю. Подгурецьки й Т. Гобана-Класа (Польща), дослідження соціальної комунікації в Американській асоціації мовлення, мови й слуху, комплексні моделі соціальних комунікацій (США), трансцендентальна теорія Н. Палашева (Болгарія), основні положення моделі соціальної комунікації болю в теорії К. Крейга й у практичній соціально-комунікаційній діяльності «Nanen Centre» (Канада), ідеї розвитку соціальних комунікацій у Лісабонській школі (Португалія).

Друга частина навчального посібника присвячена аналізу українських ідей соціальних комунікацій у межах Київської школи й Харківського осередку досліджень соціальних комунікацій, а також специфіці аналізу соціальних комунікацій у теорії інмутації О. Холода. Автор подає інформацію про сучасні тенденції розвитку наукової галузі «Соціальні комунікації», відбиті в дисертаціях докторів наук із соціальних комунікацій (від 2008 року й дотепер), і висловлює думки про розвиток соціальних комунікацій.

Навчальний посібник буде корисним для студентів, аспірантів і докторантів, які здійснюють дослідження в таких галузях: «Соціальні комунікації», «Соціологія», «Культурологія», «Історія», «Політологія», «Психологія» та «Філологія».

ЗМІСТ

ВСТУП	9
ЧАСТИНА I. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ЗА КОРДОНОМ	
Розділ 1. Зародження ідей дослідження соціальних комунікацій	32
1.1. Причини зародження ідей і теорій соціальних комунікацій	32
1.2. Енцикліка Папи Римського Пія XI про кінематограф як соціальні комунікації	33
1.3. Інтерес Церкви до соціальних комунікацій	35
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 1 .....</i>	<i>39</i>
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>42</i>
<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>42</i>
<i>Теми рефератів .....</i>	<i>42</i>
Розділ 2. Концептуальні витоки вивчення соціальних комунікацій	43
2.1. Ідеї класичної соціології й теорії соціальних комунікацій	43
2.2. Франкфуртська школа: цілісна теорія сучасного суспільства як підґрунтя теорії комунікативної дії	47
2.3. Вплив ідей Ю. Габермаса на формування теорій соціальних комунікацій	49
2.4. Соціальна теорія Г. Маркузе як предтеча теорій соціальних комунікацій	51
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 2 .....</i>	<i>54</i>
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>56</i>
<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>56</i>
<i>Теми рефератів .....</i>	<i>57</i>
Розділ 3. Теорії структурного функціоналізму, аутопоезису й інформаційного суспільства як базису зародження теорії соціальних комунікацій	58
3.1. Ідеї про «електричний бум» М. Маклуена як концептуальне підґрунтя теорії соціальних комунікацій	58
3.2. Реальні соціальні комунікації як нереальні в теорії симулякрів Ж. Бодрійяра	65
3.3. Погляди Н. Лумана на неймовірність комунікації: формулювання проблем соціальних комунікацій сучасності	76
3.4. Загальна теорія соціальної дії Т. Парсонса як підґрунтя для аналізу соціальних комунікацій	80
3.5. Теорія «нової електронної культури» і трансформація соціальних комунікацій: К. Поппер і М. Кастельс	85
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 3 .....</i>	<i>92</i>
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>93</i>
<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>94</i>
<i>Теми рефератів .....</i>	<i>94</i>

Розділ 4. Теорія та ідеї соціальних комунікацій російських наукових осередків	
(А. Соколов, С. Давидов, В. Конєцька, Ф. Шарков, Т. Дрідзе)	95
4.1. Метатеорія соціальних комунікацій А. Соколова	95
4.2. Критика визначення соціальної комунікації	103
4.3. Соціальна комунікація в поглядах С. Давидова	105
4.4. Ідеї соціології комунікації в переказі В. Конєцької	106
4.5. Теорія масової комунікації як підґрунтя для ідей Ф. Шаркова про соціальні комунікації	111
4.6. Соціальна комунікація як текстова діяльність у концепції Т. Дрідзе	117
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 4</i>	124
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань</i>	126
<i>Навчальні завдання</i>	126
<i>Теми рефератів</i>	126
Розділ 5. Сучасні теорії соціальних комунікацій Ю. Подгурецьки й Т. Гобана-Класа	
(Польща)	127
5.1. Соціальні комунікації як інтердисциплінарна система знань у теорії Ю. Подгурецьки	127
5.2. Соціальні комунікації з позицій теорій медіа та масової комунікації в трактовці Т. Гобана-Класа	137
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 5</i>	145
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань</i>	146
<i>Навчальні завдання</i>	147
<i>Теми рефератів</i>	147
Розділ 6. Дослідження соціальної комунікації в Американській асоціації мовлення, мови й слуху (ASHA)	
6.1. Діяльність Американської асоціації мовлення, мови й слуху (ASHA) як осередку вивчення соціальної комунікації дітей дошкільного й шкільного віку	148
6.2. Визначення соціальної комунікації й види її розладів	149
6.3. Розлади соціальної комунікації як новий вид захворювання?	150
6.4. Лікування та корекція патології мовлення як виду соціальної комунікації	151
6.5. Оцінка доказів розладів соціальної комунікації	152
6.6. Методи й стратегії корегування розладів соціальної комунікації	155
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 6</i>	159
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань</i>	163
<i>Навчальні завдання</i>	164
<i>Теми рефератів</i>	164

Розділ 7. Комплексні моделі соціальних комунікацій: вивчення соціальних комунікацій в університетах США		165
7.1.	Комплексні моделі соціальної комунікації (Нью-Йоркський університет у Буффало, Вашингтонський університет)	165
7.2.	Теорія соціальної комунікації в лікуванні аутизму (Державний університет Південного Коннектикуту, США)	168
7.3.	Соціальні комунікації як соціальна компетенція в концепції дослідників Вашингтонського університету (США) (П. Кемпбелл, Дж. Сіперстейн, Н. Крейк, К. Додж)	173
7.4.	Бостонська школа соціальної комунікації (США). Освітня модель SCERTS: соціальна комунікація, емоційна регуляція, підтримка транзакцій у теорії Б. Прайзента, Е. Везербі, Е. Рубін й Е. Лоран	185
	<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 7 .....</i>	<i>188</i>
	<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>190</i>
	<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>190</i>
	<i>Теми рефератів .....</i>	<i>191</i>
 Розділ 8. Соціальні комунікації в трансцендентній теорії Н. Палашева (Болгарія)		192
8.1.	Біографічні дані Н. Палашева	192
8.2.	Соціальні комунікації як засоби надання смислів нашому існуванню	192
8.3.	Періоди розвитку соціальних комунікацій	193
8.4.	Класична формула соціальних комунікацій	195
8.5.	A(альфа)-комунікація й a(альфа)-код	197
8.6.	Ω(омега)-комунікація й Q(ку)-комунікація в структурі соціальних комунікацій	200
8.7.	Соціальні ролі в соціальних комунікаціях	201
8.8.	Інноваційний смисл трансцендентності в соціальних комунікаціях	203
8.9.	Безпека соціальної комунікації	205
	<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 8 .....</i>	<i>206</i>
	<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>206</i>
	<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>206</i>
	<i>Теми рефератів .....</i>	<i>207</i>

Розділ 9. Основні положення моделі соціальної комунікації болю в теорії К. Крейга та у практичній діяльності «Hanen Centre» (Канада). Ідеї розвитку соціальних комунікацій у Лісабонській школі (Португалія)	208
9.1. Соціальнокомунікаційна модель болю в теорії К. Крейга (Ванкуверська школа соціальних комунікацій, Канада)	208
9.2. Практична соціальнокомунікаційна діяльність «Hanen Centre» у корекції затримки мовлення дітей раннього віку за допомогою батьків (Торонтська школа соціальних комунікацій, Канада)	217
9.3. Погляди на роль соціальної комунікації в Лісабонській школі (Португалія)	226
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 9 .....</i>	<i>237</i>
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>239</i>
<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>239</i>
<i>Теми рефератів .....</i>	<i>240</i>

ЧАСТИНА II. ТЕОРІЯ Й ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УКРАЇНІ

Розділ 10. Київська школа й Харківський осередок досліджень соціальних комунікацій	242
10.1. Організаційне формування теорії соціальних комунікацій в Україні	242
10.2. Теорія соціальних комунікацій у працях В. Горового	242
10.3. Співвіднесення соціальних комунікацій і соціального й комунікативного інжинірингу в працях Г. Почепцова	247
10.4. Концептуальні погляди В. Різуна на соціальні комунікації як інструмент соціального інжинірингу	253
10.5. Специфіка соціальних комунікацій, що реалізуються в три етапи соціального інжинірингу в концепції О. Холода	260
10.6. Трансгресивна тенденція розвитку соціальних комунікацій у теорії В. Ільганаєвої (Харківський осередок)	267
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 10 .....</i>	<i>277</i>
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>278</i>
<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>279</i>
<i>Теми рефератів .....</i>	<i>279</i>

Розділ 11. Специфіка аналізу соціальних комунікацій у теорії інмутації О. Холода	280
11.1. Метамоделі маніпуляції суспільства(-ом) у системі соціальних комунікацій	280
11.2. Характеристики маніпуляції суспільства завдяки соціальним комунікаціям	283
11.3. Характеристики маніпуляції суспільством завдяки соціальним комунікаціям	283
11.4. Маніпуляція в системі суб'єкт-індивідної епістемі (СІЕ)	284
11.5. Маніпуляції в системі об'єкт-суспільної епістемі (ОСЕ)	292
11.6. Дифузія мутації й абмутації в соціальних комунікаціях	302
11.7. Ефект відтяжки, ігнорування та рекурсивності (за Д. Борисенком) у системі трансформації свідомості	304
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 11 .....</i>	<i>310</i>
<i>Запитання для самоперевірки засвоєних знань .....</i>	<i>311</i>
<i>Навчальні завдання .....</i>	<i>311</i>
<i>Теми рефератів .....</i>	<i>312</i>
Розділ 12. Сучасні тенденції розвитку наукової галузі «Соціальні комунікації», відбиті в дисертаціях докторів наук із соціальних комунікацій (від 2008 року й дотепер)	313
12.1. Методологічна тенденція розвитку наукової галузі «Соціальні комунікації»	314
12.2. Праксеологічна тенденція розвитку наукової галузі «Соціальні комунікації»	314
12.3. Синергетична тенденція розвитку наукової галузі «Соціальні комунікації»	315
<i>Список використаних і рекомендованих джерел до розділу 12 .....</i>	<i>316</i>
Предметний покажчик	317
Іменний покажчик	320
Бібліографічний список	322
<i>Основна література .....</i>	<i>322</i>
<i>Рекомендована література для поглибленого вивчення .....</i>	<i>329</i>
Думки автора про розвиток соціальних комунікацій (запитання і відповіді на них) після перечитування тексту навчального посібника «Соціальні комунікації: тенденції розвитку» (2018)	357